

Bransjemøte fornøylesinnretninger torsdag 6. desember 2018

Statens **jernbanetilsyn**

Dagsorden

- Oppsummering rapporterte hendelser og tilsyn
- www.sjt.no
- Sikkerhetsstyringssystem
- Fareidentifisering

Oppsummert rapporterte hendelser og tilsyn 2017

Avdelingsdirektør taubaner og fornøylesinnretninger Bjørnar Monsø

Statens **jernbanetilsyn**

- Nøkkeltall
- Rapporterte hendelser
- Ulykkeskategorier

Rapporten:

Statens jernbanetilsyn

Fornøyelsesinnretninger
2017:
Oppsummering av
rapporterte hendelser og
tilsyn mot bransjen

Nøkkeltall

- Antall fornøyelsesinnretninger med driftstillatelse i 2017: **767**
- Innrapporterte uønskede hendelser: **112**
- **17** alvorlige hendelser og **2** ulykker
- Eier ansvarlig for sikker drift
- Tilsynsfokus:
 - Vedlikehold, inspeksjon og utskifting
 - Kontroll på risiko
 - Innrapportering

Antall innretninger med driftstillatelser

Kategori	2013	2014	2015	2016	2017
Fornøylesinnretninger - i faste parker	71	71	80	78	97
Fornøylesinnretninger – i omreisende tivoli	165	164	155	156	165
Vannrutsjebaner og -opplevelser	137	147	152	156	130
Gokartbaner	39	38	36	35	30
Høydeparker/zipliner	45	56	65	72	59
Oppblåsbare innretninger	236	266	284	283	221
Andre	105	107	121	125	65
Sum	798	849	893	905	767

Rapporterte hendelser, alvorlige hendelser og ulykker

Kategori	2013	2014	2015	2016	2017
Fornøyelsesinnretninger - i faste parker	27	26	13	23	20
Fornøyelsesinnretninger – i omreisende tivoli	3	1	4	3	10
Vannrutsjebaner og -opplevelser	89	105	93	54	13
Gokartbaner – innendørs	41	31	4	0	1
Gokartbaner – utendørs	10	5	3	2	9
Høydeparker/zipliner	25	24	63	35	56
Oppblåsbare innretninger	3	1	2	5	2
Andre	14	15	19	10	1
Sum	212	208	201	132	112

Ulykkeskategorier

Kategori	Varslings- og rapporteringskrav	Eksempel på personskader
Ulykke	Uønsket eller plutselig hendelse eller en bestemt rekke slike hendelser på fornøyelsesinnretning som fører til død eller alvorlig personskade, betydelige materielle skader på eiendom eller på miljø, og andre lignende ulykker. Denne type hendelser skal skriftlig rapporteres til Statens jernbanetilsyn innen 72 timer.	Alvorlig ryggskade, alvorlig hodeskade, åpne eller kompliserte brudd eller skader som åpenbart kan medføre varige mén.
Alvorlig hendelse	Uønsket hendelse på fornøyelsesinnretning som under andre omstendigheter kunne ha ført til en ulykke. Denne type hendelser skal skriftlig rapporteres til Statens jernbanetilsyn innen 72 timer.	Brukket tann, arm- og beinbrudd, avrevet leddbånd, smerter i rygg, kutt som må sys.
Hendelse	Enhver annen uønsket hendelse enn en ulykke på fornøyelsesinnretninger, som har sammenheng med driften, og som innvirker på driftssikkerheten. Denne type hendelser skal skriftlig rapporteres til Statens jernbanetilsyn innen 8 dager.	Brukket tann, arm- og beinbrudd, avrevet leddbånd, smerter i rygg, kutt som må sys.

Informasjon på nett

- www.sjt.no, noen eksempler:
 - Regelverk: <https://www.sjt.no/fornoyelsesinnretninger/regelverk/>
 - Forskrift: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-907>
 - Tillatelser: <https://www.sjt.no/fornoyelsesinnretninger/tillatelser/>
 - Veiledning: <https://www.sjt.no/fornoyelsesinnretninger/veiledning/>
 - Årsrapport: <https://www.sjt.no/andre-valg/om-oss/arsrapporter/>

Sikkerhetsstyringssystem

Bernd Schmid og Ronny Angel Løvstad

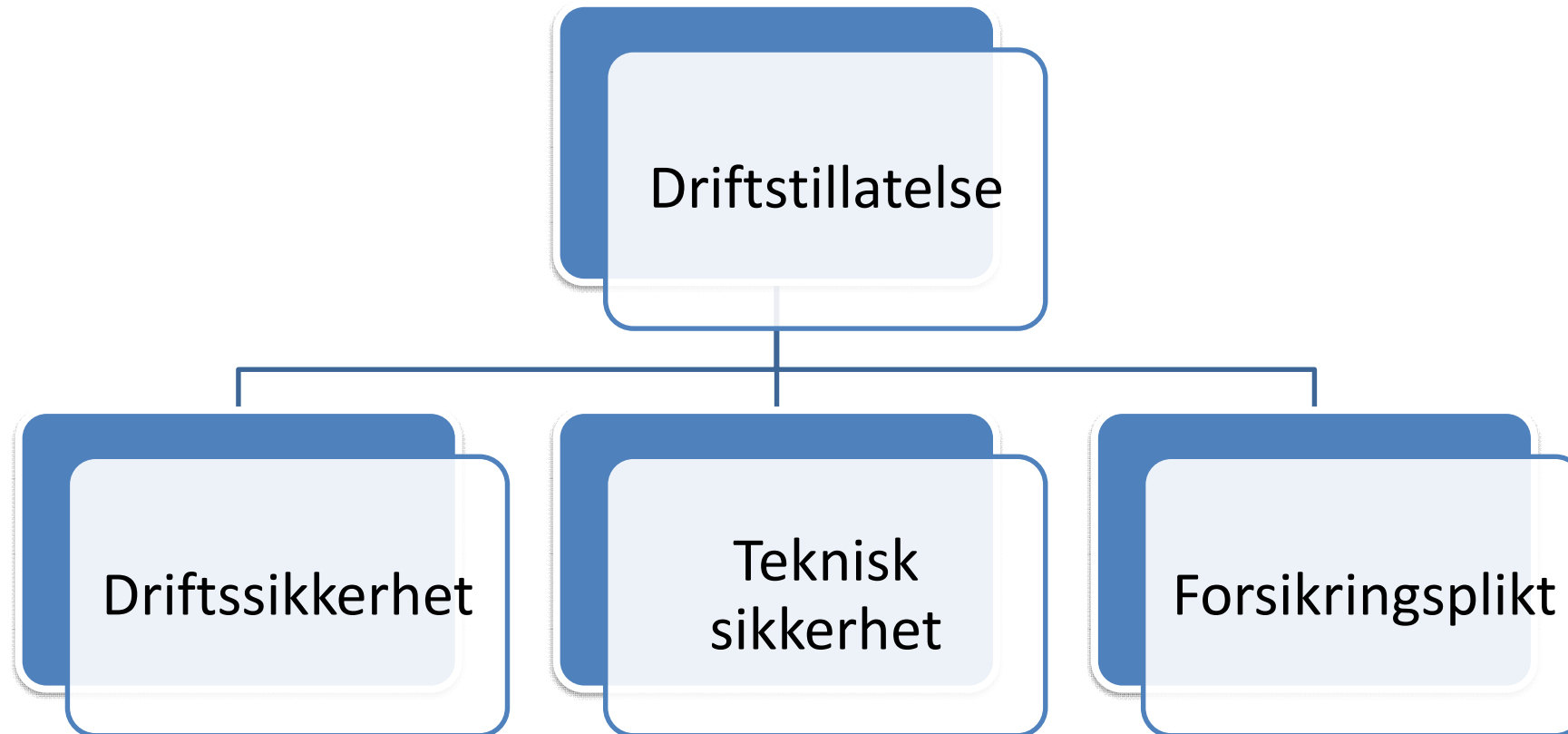

Statens **jernbanetilsyn**

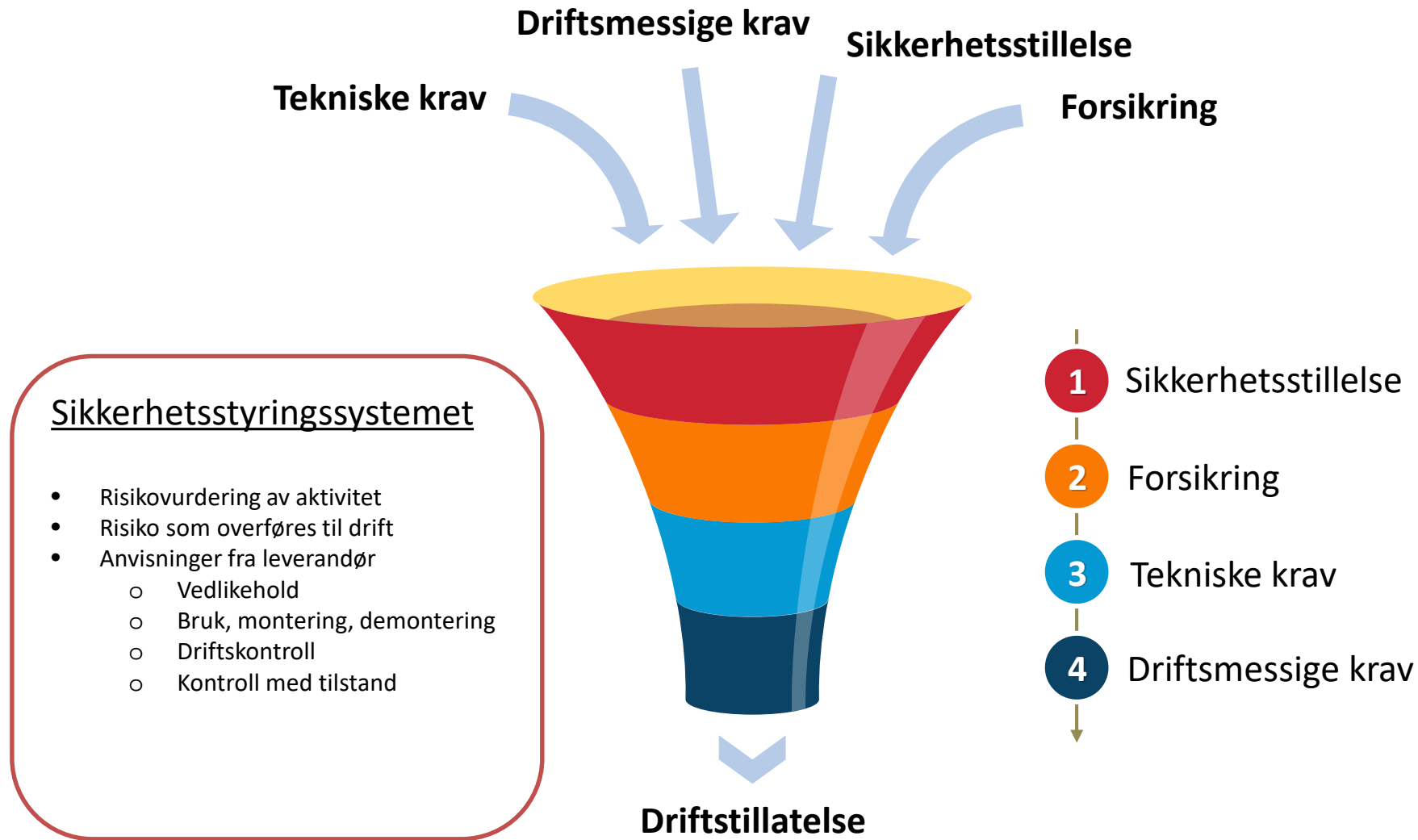
Oversikt

- Intensjonen med sikkerhetsstyringssystem
- Verktøyet for sikker drift
- Hva er nytt i forhold til kjent internkontrollhåndbok (loggbok)?
- Vanlige feller å gå i
- Tilsyn med sikkerhetsstyring som tema

Intensjonen med sikkerhetsstyringssystem

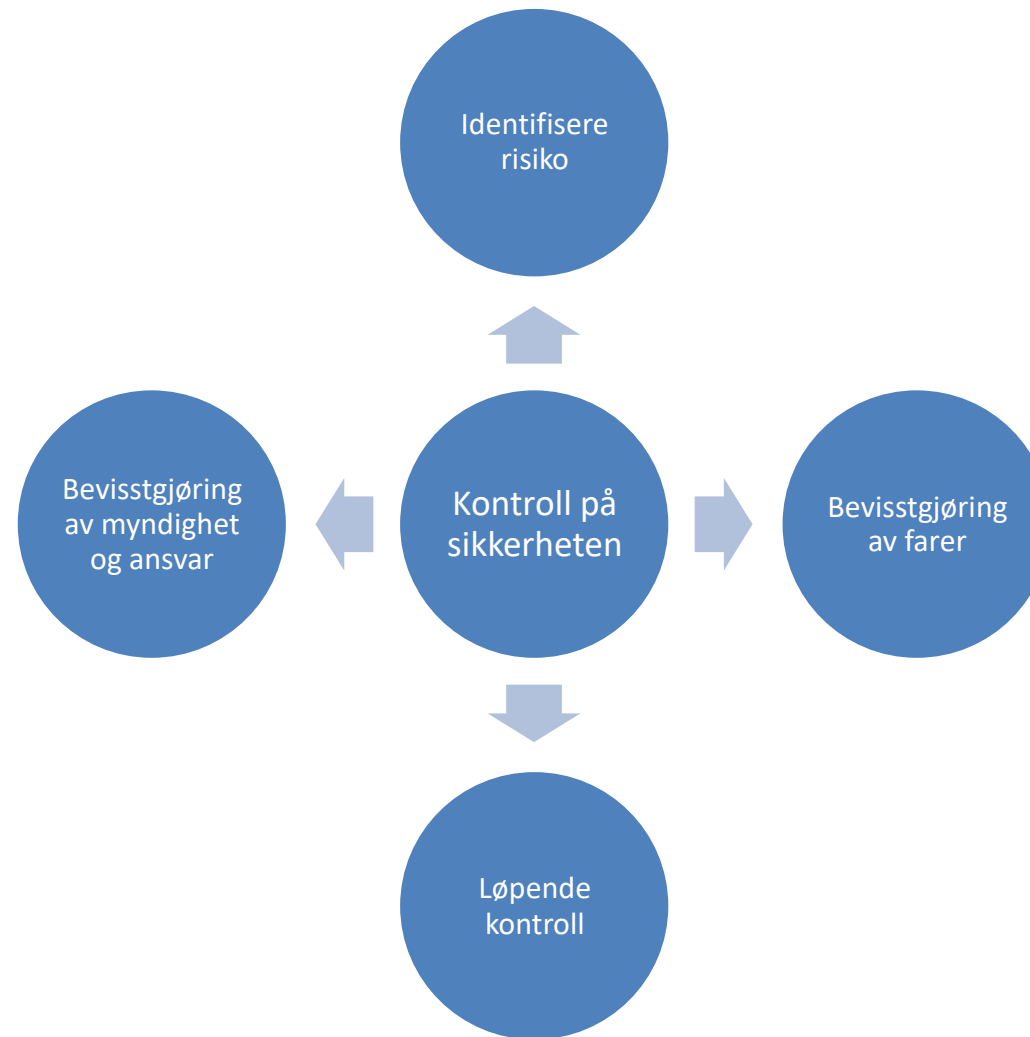
Elementene som inngår i driftstillatelsen

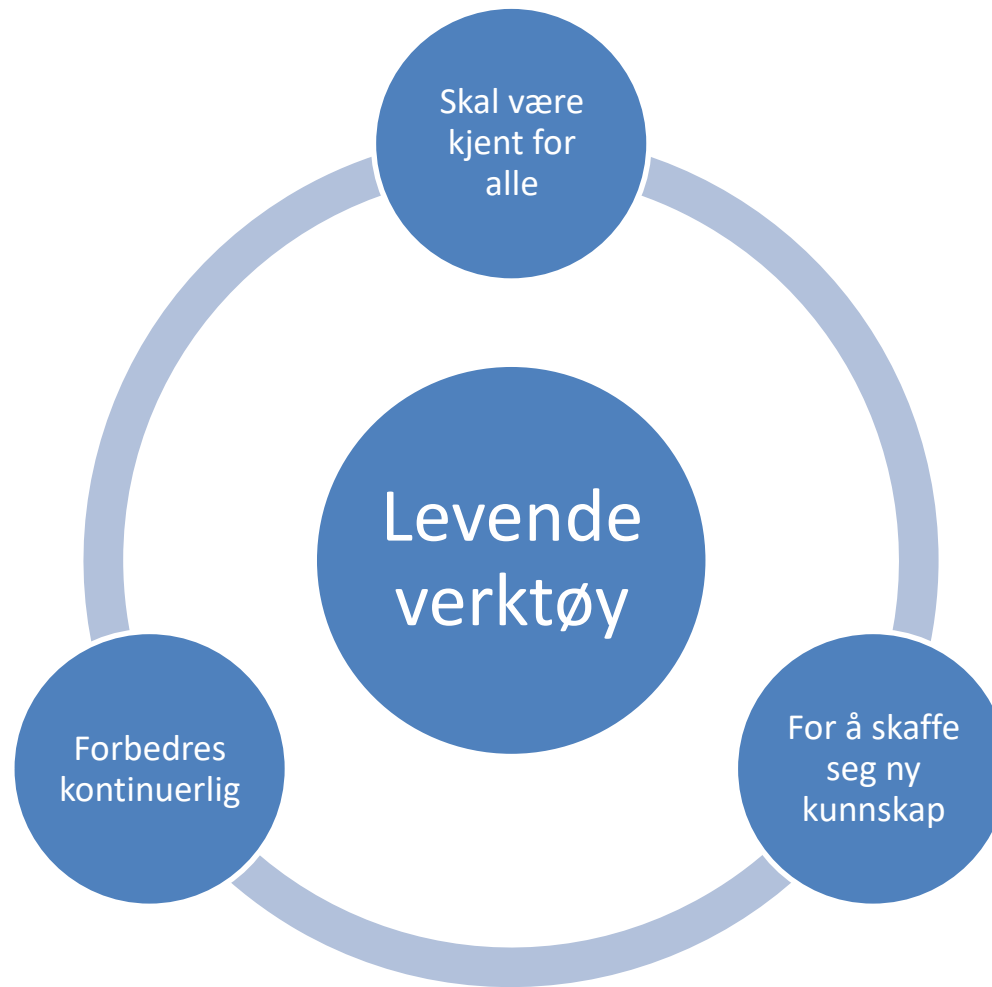
Formål med sikkerhetsstyringssystem

- Formålet med sikkerhetsstyringssystemet skal være å styre virksomheten for å kunne drive sikkert.
- Med andre ord:
Sikkerhetsstyringssystem er et *verktøy for virksomheten* for å kunne drive fornøyelsesinnretningen sikkert, altså uten skade på person, eiendom eller miljø
- Sikkerhetsstyring er *systematiske aktiviteter* for å oppnå og opprettholde et sikkerhetsnivå i overensstemmelse med de mål og krav en virksomhet har satt seg
- Varig sikker drift kan oppnås ved *kontinuerlig forbedring* av bestemmelser og rutiner

Systematiske aktiviteter for å ha kontroll på sikkerheten

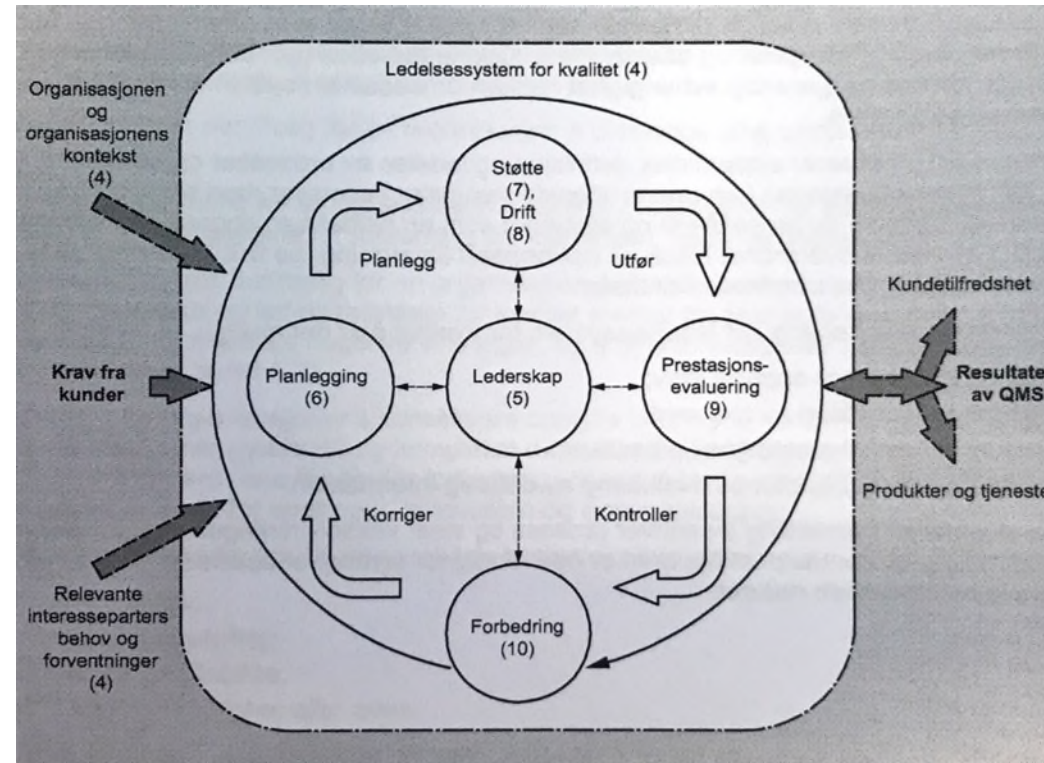
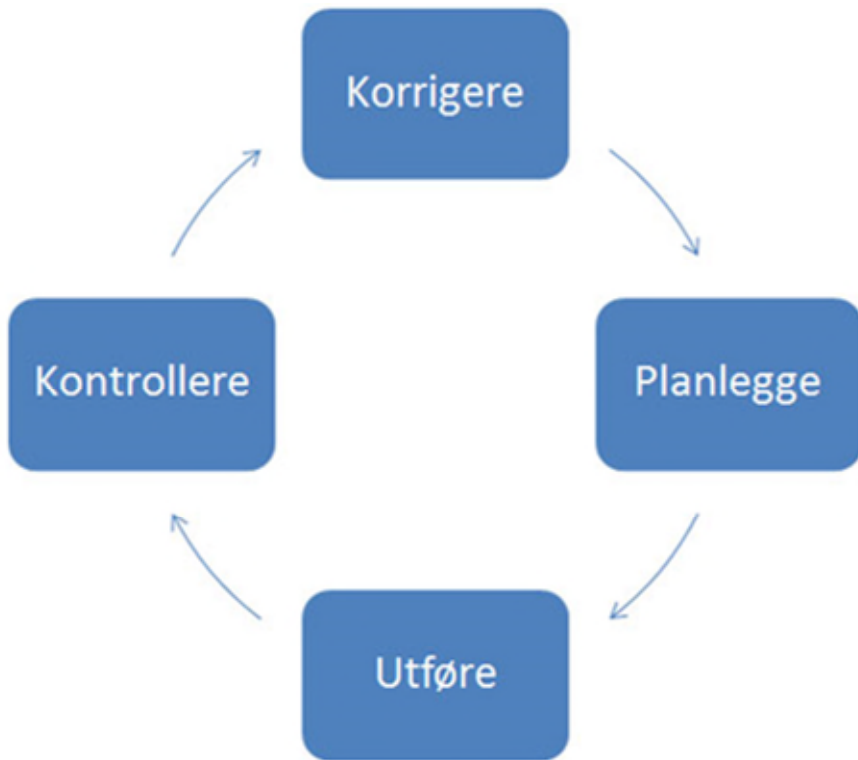

Sikkerhetsstyringssystem skal være et levende verktøy

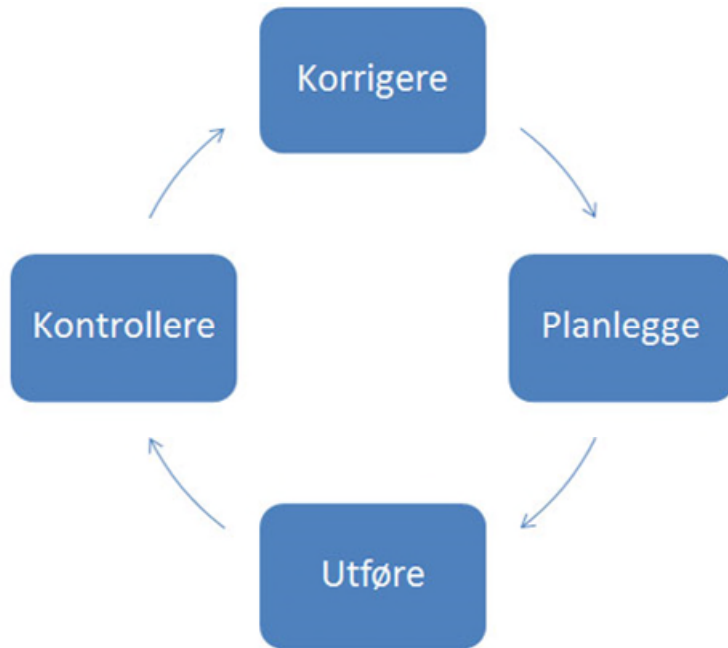

PUKK – Planlegge-Utføre-Kontrollere-Korrigere

NS-EN ISO 9001:2015

Hvordan oppnår man kontinuerlig forbedring?

1. Planlegge:	Fastlegge mål og prosesser som er nødvendig for å nå målene i henhold til krav og politikk
2. Utføre:	Gjennomføre prosesser slik som planlagt
3. Kontrollere:	Overvåke og måle prosesser/produkter mot politikk, mål og krav, og analysere resultatene
4. Korrigere:	Iverksette tiltak for å kontinuerlig forbedre ytelsen til prosessene/produktene

Hva er nytt i forhold til kjent internkontrollhåndbok/loggbok?

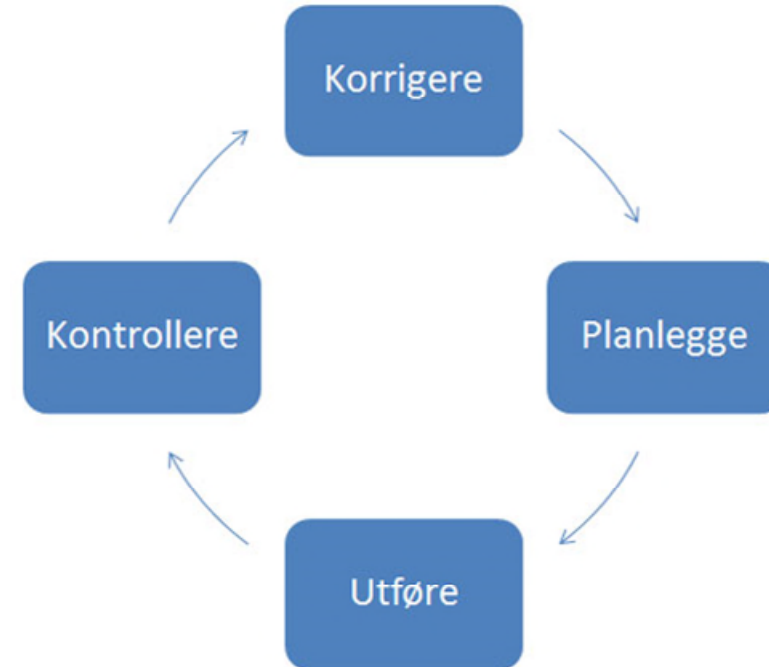
Statens **jernbanetilsyn**

Reaktiv og proaktiv sikkerhetsstyring

- **Reaktiv:** Iverksette tiltak på bakgrunn av inntrufne hendelser

- **Proaktiv:** Iverksetter tiltak for å forhindre at en alvorlig ulykke inntreffer

Før:

- SJT delte ut ei IK-håndbok med faste kapitler, kjent som loggbok
- Vi krevde at virksomhetene skulle ha ei håndbok for hver fornøylesinnretning

Nå:

- Sikkerhetsstyringssystemet skal være tilpasset arten og omfanget av den aktuelle virksomheten
- Hvordan dette gjøres er opp til virksomheten
- Skal inneholde bestemmelser som er nødvendige for å ha kontroll med risikoer forbundet med virksomheten
- *Dokumentasjonen skal være på norsk, svensk eller dansk, relevante deler oversettes til språk personellet behersker*
- Forskriften inneholder *minstekrav til innhold*

Delene av internkontrollhåndboka som fremdeles passer, kan/bør fortsatt brukes.

Sikkerhetsstyring og internkontroll

- For virksomheter som har internkontrollsystem etter internkontrollforskriften er det meste i forskriftens krav til sikkerhetsstyring gjenkjennbart
- Forskjellen er at SJT fokuserer på publikums sikkerhet i forbindelse med drift av fornøylesinnretningen
- For eksempel kan samme systemer for risikovurderinger og avvikshåndtering brukes som på andre områder i virksomheten

Minstekrav, § 2-10, tredje ledd

«... skal *minst* omfatte»:

- a) Hvordan skal risiko forbundet med driften av virksomheten identifiseres og følges opp?
- b) Bestemmelser om kontroll, drift og vedlikehold
- c) Kompetansekrav for personell som kan påvirke sikkerheten
- d) Beskrive fordeling av ansvar og myndighet i virksomheten
- e) Teknisk dokumentasjon
- f) Beredskapsplan (og minstekrav til denne)
- g) Rutiner for registrering og oppfølging av ulykker, alvorlige hendelser og hendelser

Hva er nytt i forhold til «gammelt system»?

- § 2-11: «Sikkerhetsstyringssystemet skal være dokumentert, og kjent av alle som har oppgaver som kan påvirke sikkerheten i virksomheten»
- §2-11 a: «Bestemmelser om hvordan sikkerhetsmessig risiko forbundet med driften av virksomheten skal identifiseres og følges opp»
- §2-11 c: «Krav til kompetanse for personell som har oppgaver som kan påvirke sikkerheten»

Hva er nytt i forhold til «gammelt system»?

- §2-11 e, pkt. 3: «For innretninger hvor det er relevant skal det foreligge en detaljert redningsplan **og rutiner for planlegging og gjennomføring av regelmessige redningsøvelser med etterfølgende evaluering og oppfølging**»
- §2-11 f: «Rutiner for registrering og oppfølging av ulykke, alvorlig hendelse og hendelse. **Rutinene skal omfatte umiddelbare tiltak for å redusere virkningene av ulykken eller hendelsen, samt undersøke årsak og fastsette tiltak for å hindre gjentagelse**»

Bestemmelser om sikkerhetsmessig risiko

- IK-håndboka er resultat av at SJT har identifisert de vesentlige risikoforholdene
- Nå skal virksomheten selv ha bestemmelser for å identifisere risiko
- Store virksomheter bør forventes å ha bestemmelser som for eksempel er i tråd med NS-ISO 31 000 og NS 5814
- For små virksomheter kan bestemmelsen være så enkel som:
 - *«Daglig leder/teknisk sjef/driftsleder har ansvar for at alle risikoforhold knyttet til driften av hoppeslottet er systematisk kartlagt og at tiltak for å redusere risiko til et akseptabelt nivå er gjennomført. Ved endringer i driften eller når ulykkesstatistikken tilsier det skal kartleggingen oppdateres.»*

Krav til kompetanse

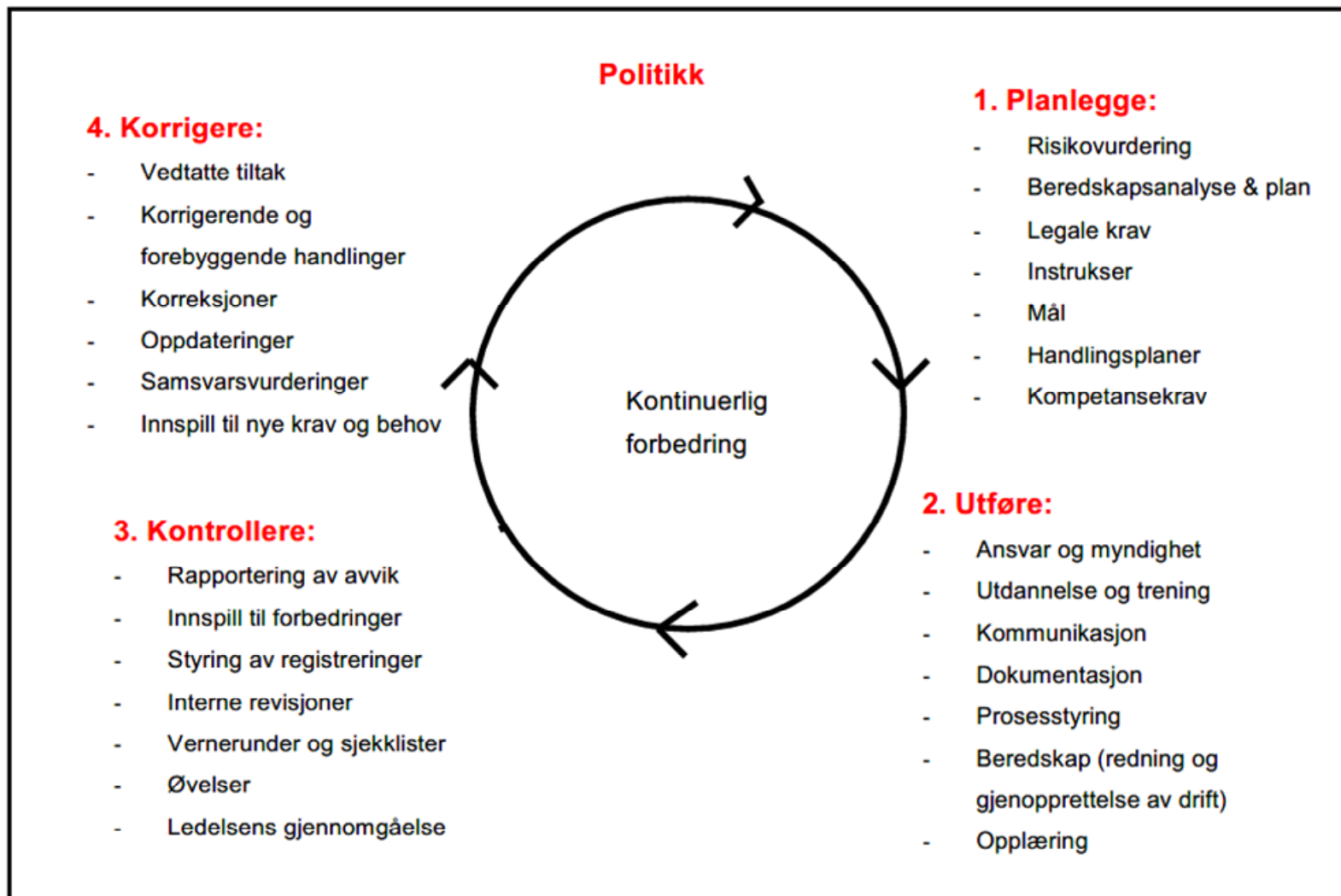
- Krav til kompetanse skal dokumenteres
- For eksempel:
 - Hvilken kompetanse skal en driftsleder ha om sikkerhetsstyringssystemet, regelverk og tekniske forhold før han kan bli driftsleder?
 - Krav til opplæring av operatører/vakter med hvilke punkter de må kunne, samt hvor lang praksis de skal ha sammen med en erfaren operatør/vakt, før de får kjøre alene.
 - Krav til hva redningspersonell må kunne før de får lov å delta på redning, og hvor ofte de må øve redning for fortsatt å kunne redde.
 - Hva må de ansatte kunne om vedlikehold og daglige sjekker for å få lov til å utbedre feil/avvik i innretningen?
 - Språkferdigheter og alder

Detaljert beredskapsplan

- Rutiner for planlegging og gjennomføring av redningsøvelser, f eks:
 - Hvem har ansvar for å planlegge og gjennomføre redningsøvelser?
 - Hvor ofte skal man øve redning i ulike fornøyelsesinnretninger og i utfordrende deler av anlegget?
 - Øvelser under ulike forhold, vær, temperatur?
 - Varslingsøvelser ved bruk av mannskap utenfra?
- Etterfølgende evaluering og oppfølging:
 - Hvem er ansvarlig for evalueringen?
 - Hva skal med i evalueringen (hva virket bra og ikke så bra)?
 - Hvem identifiserer forbedringstiltak, og hvordan?
 - Hvem er ansvarlig for å følge opp eventuelle forbedringstiltak?
 - Viktig at alle deltagere får sagt sin mening

Rutiner for å registrere og følge opp hendelser og ulykker

- Umiddelbare tiltak, årsaksanalyse og tiltak for å hindre gjentagelse, for eksempel
 - Hvem har ansvar for å følge opp og «lukke» hendelser og ulykker?
 - Hvem skal være med i årsaks- og tiltaksvurderinger?
 - Hvordan identifisere den egentlige årsaken til hendelsen/ulykken?
Det bakenforliggende
 - Hvordan identifisere tiltak for å hindre gjentagelse?
 - Rutiner for å iverksette tiltak for å hindre at det skjer igjen?

Figur som viser en skisse av hvilke aktiviteter som kan være med i styringssløyfa PUKK (planlegge, utføre, kontrollere og korrigere). Figuren er også kjent som Plan, Do, Check, Act. Figuren er ikke uttømmende og den må tilpasses den enkelte virksomheten både i innhold og ordbruk.

<http://www.regelhjelp.no/>

Det er bedre å lære av en feil enn å gjenta den

Kopiert fra
Arbeidstilsynet/DSB

Hva skal et sikkerhetsstyringssystem ikke være?

➤ Stort og komplekst

- Arbeidsprosessene blir for omfangsrike og følges ikke
- Dokumentasjonen blir for omfangsrik og er ikke kjent

➤ Ikke i bruk

- Lager et system for å vise fram ved tilsyn, men jobber ikke etter det

➤ Ikke tilpasset virksomheten

- Bestemmelsene er ikke kjent og treffer ikke behovet
- Fare for dette ved kjøp av hyllevare

Tilsyn med sikkerhetsstyring som tema

Statens **jernbanetilsyn**

Tilsynets oppgaver

- Å veilede virksomheter i regelverket knyttet til sikkerhetsstyringssystem
- Å føre tilsyn med at en virksomhets sikkerhetsstyringssystem er i tråd med gjeldende regelverk ved
 - dokumenttilsyn
 - stedlig tilsyn

Tilsyn med sikkerhetsstyringssystemet

- SJT kontrollerer at de nødvendige delene vist til i forskriften er tilstrekkelig beskrevet, men også at de etterlevs i praksis
- Dette kan skje ved:
 - Gjennomgang av deler av sikkerhetsstyringssystemet
 - Gjennomgang av historikk på gjennomførte aktiviteter
 - Intervjuer
- Ved stedlig tilsyn ber vi gjerne om innsending av dokumentasjon på deler av sikkerhetsstyringssystemet på forhånd, slik at vi kan forberede oss før stedlig tilsyn

Generelle spørsmål (§2-10)

- Er det definert hvem som har ansvaret for å holde sikkerhetsstyringssystemet oppdatert?
- Dekker styringssystemet virksomhetens behov?
 - Eller er det for omfattende?
 - Eller mangler vesentlige deler?
 - Eller er rutinebeskrivelser for diffuse og utydelige?
- Har virksomheten selv deltatt i utformingen av systemet?
- Forstår det operative personellet bestemmelser og rutiner som er relevante for dem?
- Er dokumentene på norsk?
- Er ev. relevante deler oversatt til språk personellet behersker?

Spørsmål til bestemmelser om sikkerhetsmessig risiko

- Er rutiner beskrevet for:
 - Når og hvor ofte risikovurderinger skal oppdateres?
 - At endringer i driftsforhold skal medføre oppdatering av risikovurderinger?
 - At avvik og hendelser brukes som grunnlag i risikovurderingen?
 - Hvem som skal delta i oppdateringen?
 - Hvilken fremgangsmåte som brukes
 - Hvem som er ansvarlig for å følge opp risiko?
- Har virksomheten tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre risikovurderinger?

Spørsmål til rutiner for registrering og oppfølging av hendelser og ulykker

- Er det beskrevet tilstrekkelige rutiner for å iverksette umiddelbare tiltak for å redusere virkningen av en hendelse eller ulykke?
- Hvem er ansvarlig for å iverksette tiltak?
- Utføres det en årsaksanalyse?
- Finnes det rutiner for å identifisere tiltak og gjennomføre tiltakene?
- Hvem er ansvarlig for å identifisere årsak og tiltak?
- Hvem skal være med?

Spørsmål til bestemmelser om kontroll, drift og vedlikehold

- Er det definert hvem som har ansvar for at kontroller og vedlikehold blir planlagt og fulgt opp?
- Er det definert hvordan planlegging og oppfølging av kontroller og vedlikehold skjer?
- Er planer i tråd med leverandørens anbefalinger?
- Er det definert hvem som kan gjennomføre ulike kontroller og vedlikehold?
- Er det en plan for årlige inspeksjoner?

Spørsmål til teknisk dokumentasjon

- Er fornøyelsesinnretningen endret ift. søknadsgrunnlaget for driftstillatelse?
- Er endringer dokumentert?
- Er endringene avklart med leverandør?
- Er endringen meldt til SJT? Må man søke ny driftstillatelse?
- Er det gjort en risikovurdering av endringen som viser at innretning etter endring er innenfor virksomhetens mål for risikostyring?

Spørsmål til krav til kompetanse

- Er kravene til kompetanse klart definert for eksempelvis:
 - Driftsledere
 - Operatører
 - Vakter
 - Redningspersonell
 - Vedlikeholdspersonell
- Hvordan sikres det at krav til kompetanse blir etterlevd?
- Er det definert hvem som er ansvarlig for å oppdatere krav og sikre etterlevelse av krav til kompetanse?
- Skal virksomheten lære opp nyansatte som mangler kompetanse?

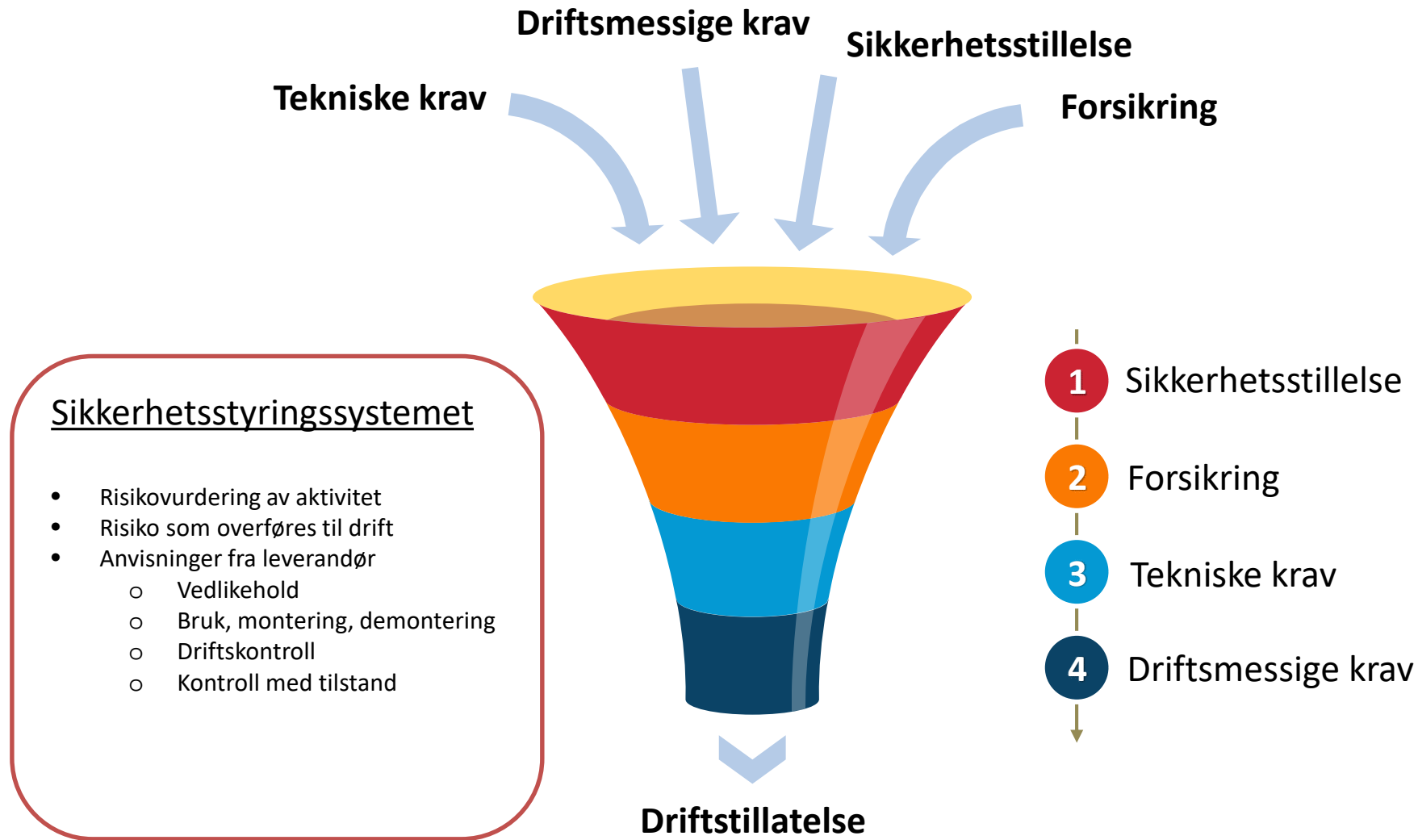
Spørsmål til beskrivelse av ansvar og myndighet

- Er ansvar for sikker drift tydelig plassert i virksomheten?
- Har driftsleder mer ansvar enn han har myndighet til å utøve?
- Er ansvar for daglige oppgaver av sikkerhetsmessig betydning tydelig definert og forstått?
- Har driftsleder og annet operativt personell instruksjoner?
- Er instruksene dekkende?
- Følges instruksene?

Spørsmål til beredskapsplan

- Inneholder redningsplanen de vesentlige elementene?
- Er det øvd på redning eller nedfiring slik at passasjerer reddees innen rimelig tid?
- Er det lagt planer for øvelser under ulike klimatiske og værmessige forhold?
- Hvor ofte planlegges redningsøvelser?
- Er det definert minstekrav til hvor ofte redningspersonell skal øve?
- Finnes rutiner for evaluering og oppfølging av redningsøvelser?
- Hvem er ansvarlig for planlegging og gjennomføring av redningsøvelser?

Elementene som inngår i driftstillatelsen

Det viktigste med et sikkerhetsstyringssystem?

At det er i bruk!

Evaluering og tilbakemelding

- Evaluering vil bli sendt ut til påmeldte deltakere
- Hvis du har deltatt via internett og ønsker å bli med i evalueringen: send e-post til aki@sjt.no
- Emnefelt i e-posten:
«Evaluering bransjemøte fornøyelsesinnretning»